

EMIL DIACONESCU

(1889—1978)

Emil Diaconescu s-a născut la 23 octombrie 1889 în comuna Mănăstireni din județul Botoșani. A urmat liceul la Botoșani, unde în 1909 susține examenul de bacalaureat. A urmat cursurile universitare la Iași și la București. În 1913 promovează examenul de licență la Universitatea din București, iar în 1919 examenul de capacitate la istorie și geografie. A funcționat ca profesor de istorie și geografie la liceul „Laurian“ din Botoșani. În orașul care a dat țării și lumii pe Mihai Eminescu și pe Nicolae Iorga, tânărul profesor Emil Diaconescu a reușit să publice, în colaborare cu mai mulți profesori botoșăneni, revista „Junimea Moldovei din Nord“.

De la Botoșani este transferat la Iași, unde în 1924 obține doctoratul în istorie. Cu numirea de docent începe o strălucită carieră universitară la Iași. Docent pentru geografie istorică și politică, de la 1 martie 1926, ajunge în curând conferențiar și apoi profesor, eminent cercetător al trecutului românesc. A colaborat mai ales la „Cercetări istorice“, erudita publicație care o redacta profesorul Ilie Minea.

După pensionare a rămas la Iași, unde a muncit pînă în ultimele zile. Zi de zi era la Biblioteca Universității, la Arhivele Statului, unde aduna cu hărnicie material pentru studiile sale.

Din seria bogată a scrierilor lui Emil Diaconescu amintim :

1. *Acordul de la Reichstadt, 8 iulie 1876*, în „Omagiu lui Ioan Lupaș la împlinirea vârstei de 60 ani“, august 1940, București, f. t., 1943, p. 886-911.

2. *Călători străini în țările române. Guillebert de Launoy*, Iași, Brawwo, 1948, 17 p.

3. *Acordul de la Reichstadt (1876) și Tratatul de la Budapesta (1877)*, București, Monitorul Oficial, 1943, 73 p. (Academia Română, Memoriile Secțiunii Istorice, Seria III. Tomul 25, Memoriul 27).

4. *Precizări cu privire la lupta lui Ștefan cel mare pentru ocuparea domniei*, Iași, Ed. Academiei R.S.R., 1977, 7 p. (Extras din Anuarul Institutului de istorie și arheologie „A. D. Xenopol“ Iași).

5. *Un document istoric, Napoleon I și Principatele Române*, Iași, Viața Românească, 1928, 12 p.

6. *Banatul românesc*, Iași, Tip. Terek, 1941, 21 p.
7. *Vechi drumuri moldovenesti. Contribuțiuni în legătură cu luptele lui Ștefan cel Mare pentru ocuparea domniei*, Iași, Brawo, 1939, 99 p.
8. *Expansiunea colonială a statelor europene*, Iași, 1931, 336 p. (Curs litografiat).
9. *Granițe etnice și politice în Balcani între 395 și 1453*, Iași, 1926, 32 p.
10. *Imperialism și state balcano-dunărene pînă la 1878*, Iași, Presa Bună, 1930, 123 p.
11. *Opera științifică a profesorului Ilie Minea*, Iași, Tip. Ligii Culturale, 1943, 19 p.
12. *Politica orientală burgundă și turcii în secolele XIV—XV*, Iași, 1925, 58 p.
13. *Un recenzent pătimaș C. C. Giurescu*, Iași, Viața Românească, 1931, 12 p.
14. *România și Marile Puteri după Congresul de la Berlin pînă la 1914*, Iași, Presa Bună, 1937, 88 p.
15. *Cum privește Senatul țării situația morală și materială a corpului didactic*, Iași, 1934, 4 p.
16. *Rusia și chestia strimtorilor în războiul din 1914-1918*, Iași, Tip. Ligii Culturale, 1942, 18 p.
17. *Nouvelles lettres de la correspondance d'Emil Picot*, Iași, Viața Românească, 1931, 20 p.
18. *Regele Carol I și războiul mondial*, Iași, 1928.
19. *Ecouri de la Conferința de pace*, Iași, 1937.
20. *Românii de peste hotare*, Iași, 1938.
21. *Alexandru cel Bun*, București, Editura științifică, 1968, 82 (—85 p.), Colecția Orizonturi.

Profesorul Emil Diaconescu a redactat o serie de manuale școlare :

1. *Istoria modernă și contemporană*, pentru cl. 7, București, Ciornei, 1938, 127 p. În colaborare cu Mauriciu Papastopol.
2. *Istoria românilor*, pentru cl. 4-a secundară. Ediția 8-a. București, Mecu, 1942, 287 p.
3. *Istoria românilor după programa analitică actuală pentru folosința candidaților la bacalaureat*. Ediția a 3-a, revăzută, Iași, Cartea Moldovei, 1943, 144 p.
4. *Istoria românilor*. Rezumat pentru uzul candidaților la bacalaureat, Iași, Gutenberg, 1934, 184 p. În colaborare cu M. Galan.
5. *Istoria contemporană. Epoca medie și modernă* pentru cl. II-a secundară. Ediția III-a, București, Ciornei, 1935, 251 p.
6. *Istoria universală* pentru clasa 3-a secundară, București, Mecu, 1942, 302 p.
7. *Istoria universală* pentru clasa 3-a secundară. Ediția VII-a, București, Mecu, 1941, 300 p.
8. *Istoria universală. Epoca veche* pentru clasa I-a secundară, Ediția 4-a (cu hărți), București, Naționala, Ciornei, 1935, 198 p.

9. *Istoria universală, epoca modernă și contemporană* pentru clasa 7-a secundară (cu ilustrații), Iași, Viața Românească, 1927, 400 p.

10. A lăsat în manuscris o vastă monografie istorică a Cotnarului un studiu despre epoca lui Alexandru cel Bun în istoria Moldovei.

Poetul Gheorghe Rotică scrie în aprilie 1919 lui Emil Diaconescu în legătură cu revista *Junimea Moldovei* din Nord.

Iubite Domnule Diaconescu,

Am primit atit *Junimea Moldovei* de Nord cît și scrisoarea DVoastre și Vă mulțumesc. Îmi vorbiți de un articol al DVoastre cu privire la sărbătorirea lui Eminescu la Botoșani, care articol ați dori să Vi-l înapoiem. Nu știu nimic, nu l-am primit la redacție cel puțin de cînd sînt eu aici, căci am lipsit două luni. Dar voi cerceta, poate totuși știe cineva dintre colegi. Dar cu toate că doriți așa de mult ca să-l aveți, mi-ar părea bine să nu-l fi primit nimeni, ca să nu mă supăr că nu s-a publicat.

Vă trimit un exemplar din „*Cele două Românii*“, citiți-l și dacă credeți că merită să-l citească și alți botoșăneni. Vă rog amintiți-le apariția, cu cîteva rînduri, în revista DVoastre.

Cu mulțumiri și prietenești salutări

G. Rotică

(Biblioteca Universității din Iași, Arhiva D. 74).

Poetul Gheorghe Rotică mai scrie lui Emil Diaconescu despre poetul Gheorghe Voevidica :

16 august 1919

Iubite Domnule Diaconescu,

Un tînr de talent cu care muzele par a nu fi fost zgîrcite, îți trimite din îndemnul meu cîteva din bucățile sale pentru *Junimea Moldovei* din Nord. E colaboratorul nostru Dl. Gheorghe Voevidica, pe care de bună seamă că-l cunoști și d-ta, ba chiar că îmi vine a crede că-l și apreciezi.

Am primit chiar în acest moment cartea poștală. Îți mulțumesc pentru frumoasele prietenești salutări.

G. Rotică

(Biblioteca Universității din Iași, Arhiva 74).

Magistratul Mihail Kogălniceanu, fiul marelui bărbat de stat și istoric Mihail Kogălniceanu scrie lui Emil Diaconescu o carte poștală :

22. VIII. 1943

Stimate Domnule Diaconescu,

Răspund cu întîrziere amabilei DV carte poștală din 12. VII. urmînd abia acum în urma cererii sale, să văd pe Dl. G. Brăteanu în cursul acestei săptămîni. Îmi va fi plăcut să vă scriu. În ceea ce privește „*Arhiva românească*“ Vă este posibil să ridicați de la mine, 3 exemplare din tomurile VI, VII și VIII. Cîte un exemplar. Vă pun DV la dispoziție cu

plăcere, iar celelalte să le dați librarului Gheorghiu de acolo spre vânzare. Tomul IX este în curs de tipărire. Va apare cred în decembrie a.c. Rămîn cu distinse salutări al DV.

M. Kogălniceanu

Vom cere și emisiunea unui timbru comemorativ.

(Biblioteca Universității din Iași, Arhiva, Arh. 74).

Dr. Panaite Zosin scrie lui Emil Diaconescu o scrisoare tristă.

Dr. Panaite Zosin
Boale nervoase și interne Iași
str. Armeană, 16
Consult. 2 (14) la 4 (16)

Mult Stimatè Domnule Diaconescu,

Solicitat fiind de Dna Ana Conta-Kernbach, să particip la o acțiune, ce nu mi-i definitivă, dar negreșit de ordin public, bătrînul literat poet A. Traum, într-o duioasă scrisoare avui prilejul s-o văd în original și să mi-o copiezi, a răspuns „nu Vă mai pot fi de nici un folos în nobila DVoastră întreprindere. Fiecare om are timpul său de muncă în lumea aceasta, cred că timpul meu a trecut“.

E drept că venerabilul bărbat avea atunci 80 de ani, pe cînd eu — dată măgulitoarea propunere ce mi-ați făcut-o, am aproape numai 68. Dar diferența aș zice că se împlinește spre îndreptățire, prin aceia că vicisitudinile vieții mele și cu deosebire cele ce se petrec acum în lumea întregă, după ce s-a mutilat de grav trupul țării și i s-a sdruncinat atît de mult sufletul și avîntul, m-au adus la o stare posibilă aproape de 90 de ani, nu de 80.

Așa fiind, vă vorbesc doar ca supraviețuitor și ca atare deci ca spectator, cu care nu poate cadra decît pasivitatea, mi-am impus-o de altfel și din convingere doctrinară încă din ziua ce m-am văzut pus în retragere și trecut la pensie. Dar Vă apreciez gestul, dorindu-vă tot succesul de care mă voi bucura cu atît mai profund, cu cît voi resimți mai intim și mai neștiut.

*Cu înaltă stimă
Dr. Zosin*

P.S. Crezusem un moment că Vă vizitez, deoarece văzîndu-vă întovărășit nu Vă puteam reține. Cum mă văd însă împiedicat a o face, v-am scris aceste șire, rezervîndu-mi ulterior plăcerea unei vizite sau convorbiri ocazionale.

P. Zosin

O însemnare cu creionul „Comemorarea lui M. Kogălniceanu, 50 ani de la moartea lui.

(Biblioteca Universității din Iași, Arhiva, Arh. 74).

Emil Diaconescu a făcut studii la Paris, unde a asistat la cursuri la multiseculara Sorbonă, unde a cunoscut pe Hanoteanu, pe geograful Emanuel De Martonne. Gabriel Hanotaux, celebrul istoric francez a scris lui Emil Diaconescu o scrisoare ce se păstrează la arhiva Bibliotecii Universitare din Iași.

Villela, Cap. Martin (Alp Mar)
2 Pavie 27

Domnule,

Voi mai rămîne aici în sud pînă la 8 ani. Dacă voiți, luați-vă sarcina de a veni să mă vedeți pe la 12 sau 13 mai, într-o dimineată la Hoche nr. 4, Fani, anunțindu-mă să Vă aștept. Voi fi cu totul la dispoziția Dumneavoastră, dacă Vă voi putea fi de folos.

Vă rog să primiți, Domnule, asigurarea întregii mele considerațiuni

G. Hanotaux

(Biblioteca Universității din Iași, Arhiva, Arh. 85).

Reproducem și o scrisoare a lui Sextil Pușcariu, fost membru al Academiei :

28 aprilie 1919

Stimate Domnule Diaconescu,

Mulțumesc pentru scrisoarea și pentru articolul trimis, care se va publica în foiletonul „Glasului“. La administrație am dat ordin să Vă trimită „Glasul“ în schimbul „Junimii“ pe care o urmărim toți cu drag.

Să vă scriu un articol despre Eminescu îmi cade greu acum, fiind ocupat cu alte treburi. Îți trimit cîteva file dintr-un jurnal de război, în care înseamnă din cînd în cînd, ceea ce-mi spuneau bubuitul tunurilor sau cîte un prieten, dintre cari cel mai nedespărțit era Eminescu. Dacă crezi că se potrivesc pentru numărul comemorativ publică-le, nu însă la loc de frunte.

Devotat

Sextil Pușcariu

(Biblioteca Universității din Iași, Arhiva, Arh. 85).

Revista „Junimea Moldovei de Nord“ a dedicat în 1919 un număr festiv al lui Mihai Eminescu, cu prilejul împlinirii a 70 de ani de la naștere și a 30 de ani de la moarte.

Profesorul Emil Diaconescu, în ultimii ani a scris cîteva articole în revista „Cercetări istorice“ (serie nouă) din Iași : *Muzeistica ieșeană în documente*, în „Cercetări istorice“, I, 1970, p. 345-347 (2). *Teohari Antonescu înaintașul muzeografiei românești*, în „Cercetări istorice“, I, 1970, p. 21-27 (3) *Tradiții ale muzeisticii ieșene*, în „Cercetări istorice“, II, 1971, p. 19-38.

IOSIF E. NAGHIU